

הרב שלמה ליפשיץ

רב קהלת בני הישיבות – אהל יעקב

הר יונה – נוף הגליל

מו"צ בבית ההוראה

שעל ידי מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל

אור לכ"ד באדר התש"פ

בדבר מה ששאלוני בדבר תשלומים לגני ילדים ותשלום לתלמוד תורה.

הנה מבואר בשו"ע (חו"מ סימן שלד סעיף א) שאם אירע אונס שמחמתו לא היה הפועל יכול לעשות את פעולתו הוי פסידא דפועל. והרמ"א שם כתב 'ואם הוי מכת מדינה עיין לעיל סימן שכ"א' ושם (סעיף א) כתב הרמ"א שם שיש בזה מחלוקת אם במכת מדינה ההפסד על הפועל או על בעל הבית השוכר את הפועל, ושיטת הסוברים שמכת מדינה שאני היא שיטת מהר"ם מרוטנבורג והמהר"ם פדאוה (סימן לט). ופסק הרמ"א כשיטות שבמכת מדינה ההפסד על בעל הבית. וכן פסק הט"ז וכן מורה פשטות דברי הש"ך.

אמנם הנתיבות המשפט (סימן שלד ס"ק א) כתב שכל דברי הרמ"א אמורים רק לגבי מלמד שגזר המושל שלא ילמד תורה, אבל בשאר דברים גם לשיטת הרמ"א פסידא דפועל, והוא הדין למלמד שגזר המושל שלא יוכל אפילו לשמור על התינוק ולא רק ללמדו פסידא דפועל ואינו פסידא דבעל הבית. וכן כתב הגרש"ק בחכמת שלמה (סימן שכא), וכן מבואר בדברי הערוך השולחן (סימן שלד סעיף י). וראה שו"ת חתם סופר (ח"ה חו"מ סימן קסא) שגם בדבריו נראה כן.

ושיטת הסמ"ע (סימן שכא ס"ק ו) שחולקים הבעל הבית והפועל בהפסד. בשוה.

והנה בספר הזכרון לבעל החתם סופר (עמוד נא) כתב (הועתקו דבריו בקיצור) 'ורבו עתה המלמדים והתלמידים אשר שאלו לנפשם מה לעשות בדינם בזמן זמנים שבועות הרבה שבטלו מלמודם אם יתחייבו שכרם משלם או לא, ואני בעניי אמרתי דין תורה לא ידעתי ואני משלם לשכירים שלי שכרם משלם בלי נכוי פרוטה. ואתם תבצעו הדין על דרך הפשר לשלם החצי

ויפסיד המלמד החצי, וטעמי ונמוקי כי זה הוא ברור שהוא כדין מכת המדינה וידוע אריכות דברי הסמ"ע (ריש סימן שכא) ודעתו נוטה שיפסיד המלמד הכל, ולכל הפחות רצה לפרש דברי המהר"ם שיפסיד הבעל הבית החצי עיין שם. והנה הש"ך שם חלק עליו ודבריו נכונים מאד אך הדבר קשה מאד בעיני להבין מאי טעמא להוציא מעות מהבעל הבית כיון שהוא מכת המדינה ומזל שניהם שוה בו, ואין לומר מזל של זה גרם טפי ממזלו של זה. וראיתי בהגהות אשר"י (פרק האומנים) שכשכתב שהבעל הבית צריך לשלם לו שכרו משלם, מסיים 'וצ"ע בפרק המקבל' עיין שם, ומסברא נראה דמזל שניהם גרם על כן עשיתי פשר מרצון שניהם וחפצם שיהא הפסד על שניהם, אבל דין תורה לא ידעתי עד יבוא מי שלבו יותר שלם ויוציא דין לאמתו' עכ"ל.

ובשילם לו כבר והשוכר תובע שיחזיר לו [והיינו בשילם ממש ולא בנתן צ'ק דחוי או הוראת קבע] כתב הרמ"א (סימן שלד סעיף א) לגבי שכירות בית בכהאי גוונא שאין צריך להחזיר הממון. ויש לדון אם כן הדין גם בפועל וראה בזה בשו"ת מכתם לדוד (חו"מ סימן יט –כ).
העולה לדינא:

מי שלא שילם אין חיוב עליו לשלם לפועל. וכל שלא נתנו כסף מזומן דינו כלא שילמו, ולכן מי שמשלם בהוראת קבע או על ידי צ'ק דחוי אינו צריך לשלם לגננות ולמלמדים. ומי שכבר שילם תשלום מזומן אין צריך להחזיר לו.

אמנם גם מי שלא שילם כמו שכתבתי לעיל כתב החתם סופר שראוי להתפשר ולשלם חצי מן התשלום. ולכן בנוגע לתשלום לגננות פרטיות כיון שתשלום השכר עבור הפעולה שעושים כל חודש וכיון שכעת לא יעשו אין חיוב לשלם להם, וכמו שכתבתי ראוי להגיע איתם לפשרה.

ולגבי תשלום על חופשת הפסח, צריך לשלם עליה, כיון שחיוב תשלום החופשה תלוי במה שעבדו משך חודשים מרובים קודם לכן, ואין צריך לקזז אלא תשלום מועט על כמה ימים מועטים שלא עבדו עד פסח שלגבי כל השנה הרי זה ממון מועט מאד ולא ראוי להפחית אותו.

והנה לגבי הת"ת שעל ידי קהילתנו, הנה שילמו על כל התלמידים ממון רב מאד, וכל תלמיד עולה החזקתו כל חודש הרבה יותר ממון ממה שההורים משלמים ולענ"ד לא ראוי שלא לשלם מחמת החודשים שלא ילמדו, כי הת"ת בנטל חובות רב ואיני חושב שראוי למעט כעת בהחזקתו.

וגם את השכר שלי הנני להודיע שבידכם שלא לתת אותו, כי כעת לצערי כי רב נבצר ממני
לבוא להיות בקרבכם.

והנני בברכה שתסור המגפה במהרה

באהבה רבה

שלמה ליפשיץ